

Drugie życie drzewa

Ukazała się właśnie książka przełomowa w podejściu do ochrony ekosystemów leśnych. Nosi ona tytuł „Drugie życie drzewa” i wydano ją nakładem WWF Polska, a autorami są znani przyrodnicy – dr hab. Jerzy M. Gutowski z Zakładu Lasów Naturalnych Instytutu Badawczego Leśnictwa w Białowieży, dr Andrzej Bobiec z Towarzystwa Ochrony Puszczy Białowieskiej, Paweł Pawlaczyk z Klubu Przyrodników oraz Karol Zub z Zakładu Badań Ssaków PAN. Jest to jedno z pierwszych tego typu opracowań na świecie.

Jerzy M. Gutowski

Andrzej Bobiec

Paweł Pawlaczyk

Karol Zub

DRUGIE ŻYCIE DRZEWA

Publikacja w przystępny sposób omawia rolę i znaczenie martwego drewna dla różnych organizmów zamieszkujących lasy oraz dla ogólnej kondycji terenów leśnych. Pokazuje, jak wiele życia jest w martwym drewnie, przedstawia różne aspekty pozaużytkowego znaczenia drzew, wprowadza do tajemniczego świata roślin, zwierząt i grzybów, związanych z rozkładającymi się kłódami, wykrotami, pniakami i konarami. Obala też wiele mitów, np. związanych z tzw. pielęgnacją starych drzew.

„Lasy są najbardziej skomplikowanym i jednocześnie najbogatszym strukturalnie oraz najobfitszym w

żyjące w nim organizmy środowiskiem lądowym na ziemi. Spośród lądowych organizmów ponad połowa gatunków związana jest z formacjami leśnymi. Martwe drzewa i krzewy oraz ich części stanowią integralną część lasu, potrzebną do prawidłowego funkcjonowania ekosystemu oraz utrzymania różnorodności biologicznej i w konsekwencji dla zapewnienia trwałości takiego lasu” – piszą autorzy. W lesie naturalnym martwe drewno może stanowić nawet do 50% miąższości drewna drzew żywych. Jest więc istotnym elementem lasu, bez którego powinno się mówić o drzewostanach, a nie o lesie jako ekosystemie.

Zamieranie drzew jest najzupełniej naturalnym zjawiskiem w lesie, a śmierć drzewa powoduje gwałtowną zmianę środowiska w najbliższym jego otoczeniu. Zmienia się ilość światła, wilgotność i dostępność związków mineralnych. Otwierają się możliwości rozwoju młodego pokolenia drzew, które dotąd nie miało szans wzrostu. Na świeżo obumarłym drzewie zaczyna się sukcesja zasiedlających je organizmów, zmieniają się gatunki, ich liczebność oraz miejsca żerowania. Od obecności martwych drzew uzależnione jest przetrwanie wielu rzadkich i chronionych gatunków ptaków, m.in. dzięcioła białogrzbietego i trójpalczastego, muchołówki białoszyjej i małej, sóweczki, włośchatki, kraski i siniaka.

Według autorów, „pomimo większego dziś zainteresowania martwym drewnem, ze względu na jego znaczenie środowiskotwórcze, zarówno administracja leśna, jak i części parków narodowych nadal je traktuje w kategoriach zagrożenia dla zdrowotności lasu /.../ Ze względu na ogromną rolę martwego drewna, jako zasadniczego i niezastąpionego czynnika leśnej bioróżnorodności, ochrona przyrody powinna nierozłącznie wiązać się z działaniami na rzecz zachowania i zwiększenia jego ilości w ekosystemach leśnych /.../ Ilość i struktura martwego drewna oraz ciągłość jego dostawy powinna stanowić jedno z podstawowych kryteriów oceny skuteczności ochrony leśnej przyrody”.

Książka ta jest jednym z działań WWF Polska na rzecz ratowania ostatnich fragmentów lasów naturalnych w Europie – Puszczy Białowieskiej. Gorąco polecamy tę wyjątkową pozycję, gdyż nie ma na polskim rynku innego wydawnictwa tak szczegółowo omawiającego rolę i znaczenie martwych drzew.

Uzupełnieniem publikacji są dodatki: metody jakościowej i ilościowej oceny martwego drewna; zajęcia edukacyjne: „Po co nam martwe drzewa?”; skorowidze: nazw systematycznych zwierząt, roślin i grzybów, trudniejszych terminów oraz słowniczek polskich nazw systematycznych i ich łacińskich odpowiedników.

Książka ta jest również przygotowana w języku angielskim, zmodyfikowana i uzupełniona oraz z nieco innym układem autorów: Bobiec A. (red.), Gutowski J. M., Zub K., Pawlaczyk P., Laudenslayer W. F., i nosi tytuł „The afterlife of a tree”.

Radosław Szymczuk

Gutowski J. M. (red.), Bobiec A., Pawlaczyk P., Zub K., *Drugie życie drzewa*, WWF Polska, Warszawa – Hajnówka 2004.